

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОГО СИСТЕМНОГО
АНАЛІЗУ (IIASA)**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛІСИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ У СВІТІ, ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ»
(27–30 вересня 2017 року)**

КИЇВ – 2017

Міжнародна науково-практична конференція «Ліси Східної Європи у світі, що змінюється», присвячена 120-річчю **Національного університету біоресурсів і природокористування України** та 80-річчю академіка Лісівничої академії наук України та Євразійської академії наук, почесного професора НУБіП України, професора **Швиденка Анатолія Зіновійовича**.

Рекомендовано до друку науково-технічною радою НДІ лісівництва та декоративного садівництва Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 13 від 12 вересня 2017 р.)

Відповідальний за випуск:

директор НДІ лісівництва та декоративного садівництва,
доктор сільськогосподарських наук,
доцент Р.Д. Василичин

© Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
ННІ лісового і садово-паркового господарства,
НДІ лісівництва та декоративного садівництва,
Міжнародний інститут прикладного системного аналізу (IIASA), 2017

ЗМІСТ

<i>Johann Georg Goldammer, Sergiy V. Zibtsev</i> CHANGING FIRE REGIMES IN EASTERN EUROPEAN LANDSCAPES: CHALLENGES FOR FIRE MANAGEMENT.....	14
<i>Florian Kraxner, Dmitry Schepaschenko, Anatoly Shvidenko, Sabine Fuss, Woo-Kyun Lee</i> SUSTAINABLE FOREST MANAGEMENT IN THE MID- LATITUDE REGION – A VISUALIZATION CASE STUDY BASED ON FOREST CERTIFICATION MAPPING.....	16
<i>Michael Obersteiner, Georg Kindermann</i> FUZZY ESTIMATES OF FOREST EXTENT AND ITS POTENTIAL TO STORE CARBON	19
<i>Anatoly Shvidenko, Vladimir Baginsky, Sabine Fuss, Petro Lakyda, Dmitry Schepaschenko, Florian Kraxner</i> EAST EUROPEAN FORESTS OF THE MID-LATITUDE ECOTONE AND GLOBAL CHANGE.....	21
<i>Е.В. Архипов</i> ПРОГНОЗ ДИНАМИКИ ПОСЛЕПОЖАРНОГО ОТПАДА ДЕРЕВЬЕВ В СОСНОВЫХ НАСАЖДЕНИЯХ КАЗАХСКОГО МЕЛКОСОПОЧНИКА.....	23
<i>О.П. Бала, І.П. Лакида</i> МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ СЕРЕДНЬОГО ДІАМЕТРА ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	25
<i>М.М. Белінська, Н.В. Кратасюк, Б.Є. Якубенко</i> ЛІСИ НПП «МАЛЕ ПОЛІССЯ» В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН.....	27

С.Ю. Білоус, О.Ю. Чорнобров МІКРОКЛОНАЛЬНЕ РОЗМНОЖЕННЯ ЦІННИХ ГЕНОТИПІВ РОСЛИН РОДИНИ <i>SALICACEAE</i> MIRB.....	28
М.М. Білоус, А.Ю. Виговський, О.В. Шовковий ШЛЯХИ ПРИСТОСУВАННЯ ЛІСОТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ ДО УМОВ СУЧАСНИХ ЛІСОЗАГОТІВЕЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	30
А.М. Білоус, Р.К. Матяшук ДЕПОНОВАНИЙ ВУГЛЕЦЬ У БІОМАСІ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ ПАРКУ - ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ «ФЕОФАНІЯ».....	31
В.І. Блищик, Г.С. Домашовець, І.В. Блищик ДОСЛІДНІ ДАНІ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ІНДЕКСУ ПЛОЩІ ЛИСТКОВОЇ ПОВЕРХНІ (LAI) ВІЛЬХОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ.....	32
В.О. Борисенко, Є.О. Кременецька ОСОБЛИВОСТІ ЛІСОРозВЕДЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ДП «ВЕЛИКОАНАДОЛЬСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	34
І.Ф. Букша, А.З. Швиденко, М.А.Бондарук, О.Г. Целіщев, Т.С. Пивовар, М.І. Букша, В.П. Пастернак, С.В. Краковська МЕТОДОЛОГІЯ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ЗМІНИ КЛІМАТУ НА ЛІСОВІ ФІТОЦЕНОЗИ УКРАЇНИ	36
Р.Д. Василюшин, В.В. Слюсарчук, О.М. Василюшин СТРУКТУРА ТА МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗАГАЛЬНОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЕВНОЇ БІОМАСИ ЛІСІВ.....	38

Р.Д. Василюшин, О.В. Шевчук, В.В. Слюсарчук ДО ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕРЕВНОЇ БІОМАСИ ЛІСІВ.....	40
М.Г. Голуб АНАЛІЗ ДУМОК ЛІСІВНИКІВ-ПРАКТИКІВ ЩОДО ВСИХАННЯ НАСАДЖЕНЬ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ В УКРАЇНІ.....	42
Д.М. Голяка, В.О. Кашпаров, С.Є. Левчук, В.П. Процак, М.М. Лазарев, В.В. Павлюченко, Л.В. Йощенко РАДІАЛЬНИЙ ПРИРІСТ СТОВБУРІВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ В УМОВАХ ВИСОКИХ РІВНІВ ІОНІЗУЮЧИХ ВИПРОМІНЮВАНЬ ПІСЛЯ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС.....	44
С.Є. Голячук ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСІВ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ.....	46
Ю.М. Дебринюк СМЕРЕЧНИКИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН.....	48
Б.В. Дубровець, П.І Лакида ПОБУДОВА МНОЖИННИХ РЕГЕРЕСІЙНИХ РІВНЯНЬ КОМПОНЕНТІВ ФІТОМАСИ ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ НПП «ГОЛОСІВСЬКИЙ».....	50
С.В. Зібцев, J.G. Goldammer, В.О. Кашпаров, В.В. Миронюк, В.В. Гуменюк, О.М. Сошенський, В.В. Богомолів, В.А. Корень, Р.Г. Лахович ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОХОРОНИ ЛІСІВ ВІД ПОЖЕЖ В УКРАЇНІ З ВРАХУВАННЯМ ЗМІН КЛІМАТУ.....	52

<i>С.С. Ковалевський</i> ДЕПОНУВАННЯ ВУГЛЕЦЮ ЛІСОВИМИ НАСАДЖЕННЯМИ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «БІЛОЦЕРКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО», ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ЗМЕНШЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЗМІНУ КЛІМАТУ	54
<i>С.С. Ковальська, П.І. Лакида</i> МОДЕЛЮВАННЯ МОРТМАСИ ШТУЧНИХ СОСНОВИХ ЛІСІВ ПІВДЕННОГО ПРИДНІПРОВСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	56
<i>У.М. Котляревська, А.М. Білоус</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІДПАДУ У ВІЛЬХОВОМУ МОЛОДНЯКУ	58
<i>П.В. Кравець, О.П. Павліщук</i> ВНЕСОК FSC ЛІСОВОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ДО СТАЛОГО ЛІСОУПРАВЛІННЯ	60
<i>В.О. Крамарець, В.П. Приндак</i> ПОХІДНІ ЯЛИННИКИ НА ТЕРИТОРІЇ НПП "СКОЛІВСЬКІ БЕСКИДИ" ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ЗА ТИПОМ КОРИННИХ.....	61
<i>В.О. Крамарець, І.П. Мацях, М.В. Попович</i> ДО ПИТАННЯ ВСИХАННЯ ЯЛИЦЕВИХ ЛІСОСТАНІВ В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ.....	63
<i>Г.Т. Криницький, Н.В. Павлюк, В.Й. Яхницький</i> ТИПОЛОГІЧНА СТРУКТУРА БУКОВИХ ЛІСІВ УКРАЇНСЬКОГО РОЗТОЧЧЯ.....	64
<i>В.В. Лавний</i> ДЕРЕВА МАЙБУТНЬОГО – ОСНОВА ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ	66

<i>М.О. Лакида</i> КІЛЬКІСНЕ ОЦІНЮВАННЯ КИСНЕПРОДУКУВАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА МІСЬКИХ ЛІСІВ...	68
<i>І.П. Лакида, О.П. Бала</i> МОДЕЛЮВАННЯ КРИВОЇ-ГІД ВЕРХНЬОЇ ВИСОТИ ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	70
<i>І.П. Лакида, В.І. Блищик</i> ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ МОДЕЛЕЙ КОНВЕРСІЙНИХ КОЕФІЦІЄНТІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ БІОПРОДУКТИВНОСТІ ЛІСІВ УКРАЇНИ.....	72
<i>П.І. Лакида, Р.Д. Василюшин, Л.М. Матушевич, О.П. Бала, І.П. Лакида</i> ДОСЛІДЖЕННЯ БІОПРОДУКЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЕРЕВОСТАНІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗБАЛАНСУВАННЯ ДОВКІЛЛЯ.....	73
<i>В.М. Ловинська</i> ЛОКАЛЬНА ЩІЛЬНІСТЬ ДЕРЕВИНИ І КОРИ СТОВБУРІВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ.....	75
<i>Б.І. Лопоха</i> ЛАНДШАФТНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСІВ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДП «КОЛКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	76
<i>Л.М. Матушевич</i> МІНЛИВІСТЬ ЛОКАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ КОМПОНЕНТІВ СТОВБУРІВ ДЕРЕВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ В МЕЖАХ ДЕРЕВОСТАНУ.....	77

<i>В.М. Маурер</i> МАСОВЕ ВСИХАННЯ НАСАДЖЕНЬ, ЯК НАСЛІДОК ПОМИЛОК МИНУЛОГО ТА РЕАКЦІЯ НА НЕСПРИЯТЛИВІ ЗМІНИ ДОВКІЛЛЯ.....	79
<i>М. Мацала</i> РЕЗЕРВУАР ДЕПОНОВАНОГО ВУГЛЕЦЮ У ДУБОВИХ НАСАДЖЕННЯХ УКРАЇНИ	81
<i>І.П. Мацях, І.А. Ясіновський, Ю.В. Крамарець</i> ПОШИРЕННЯ ІНВАЗІЙНИХ ПАТОГЕНІВ У ЛІСАХ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАХОДУ УКРАЇНИ	83
<i>О.М. Мельник, П.І. Лакида</i> РЕГІОНАЛЬНА РОЛЬ ЛІСІВ НПП «ПРИП'ЯТЬ-СТОХІД» У ПОГЛИНАННІ ПРОМИСЛОВИХ ВИКИДІВ ДІОКСИДУ ВУГЛЕЦЮ.....	84
<i>С.І. Миклуш, Ю.С. Миклуш</i> ФОРМУВАННЯ ТА РІСТ РІВНИННИХ БУКОВИХ ПРИРОДНИХ НАСІННЄВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ У СВІЖИХ БУЧИН.....	86
<i>В.В. Миронюк, А.М. Білоус</i> ОЦІНЮВАННЯ ФІТОМАСИ ЛІСІВ ЗА ДАНИМИ НАЗЕМНИХ І ДИСТАНЦІЙНИХ ВИМІРЮВАНЬ.....	88
<i>Р. Кальбарчик, М. Жем'яньська</i> ЩОРІЧНА ЗМІНА ЗРОСТАННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ (<i>PINUS SYLVESTRIS</i> L.), ЯКА РОСТЕ ПОБЛИЗУ ЗАВОДУ З ВИРОБНИЦТВА ДОБРИВ В ЗАХІДНІЙ ЧАСТИНІ ПОЛЬЩІ, В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТЕРМІЧНО-ПЛЮВІАЛЬНИХ УМОВ	90
<i>В.І. Невмержицький, О.В. Морозюк, П.І. Лакида</i> МОЖЛИВОСТІ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВИДІЛЕННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ОСОБЛИВО ЦІННИХ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛІСІВ.....	93

<i>А.Е. Оборська, І.М. Матейко, А.С. Жила</i> ПРАВА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ГРОМАД У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНИМИ ЛІСАМИ, МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	95
<i>Т.В. Парпан, В.І. Парпан</i> ПОПУЛЯЦІЙНО-ЕКОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ГІРСЬКИХ КЛІМАКСОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ В ФОРМАЦІЇ БУКОВИХ, ЯЛИЦЕВИХ І СМЕРЕКОВИХ ЛІСІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ ТА ЇХ ІДЕНТИФІКАЦІЯ	97
<i>Т.В. Парпан</i> МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ПОПУЛЯЦІЙНО- ЕКОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ КЛІМАКСОВИХ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	99
<i>А.М. Потапенко, В.В. Усеня</i> СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ДИНАМИКА ДУБРАВ БЕЛОРУССКОГО ПОЛЕСЬЯ В СВЯЗИ С ИЗМЕНЕНИЕМ КЛИМАТА	101
<i>Р.М. Прокопчук</i> ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОЛОГІЧНОГО РЕЖИМУ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ ОСУШУВАЛЬНИХ МЕЛІОРАЦІЙ.....	102
<i>Н.В. Пузріна, М.І. Явний</i> ПОПУЛЯЦІЙНІ ПОКАЗНИКИ ЗАБОЛОННИКІВ У ОСЕРЕДКАХ <i>GRAPHIUM ULMI</i>	104
<i>М.П. Савущик</i> ВИРОЩУВАННЯ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ ПОЛІССЯ В СУЧАСНИХ КЛІМАТИЧНИХ УМОВАХ.....	106

<i>М.В. Сбитна, Я.Д. Фучило, Ю.І. Гайда</i> РІСТ І ПРОДУКТИВНІСТЬ 7-РІЧНИХ ПЛАНТАЦІЙ ГІБРИДНИХ ТОПОЛЬ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	108
<i>М.В. Сбитна, Я.Д. Фучило, Б.В. Зелінський</i> ПРОДУКТИВНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПЛАНТАЦІЙ ДЕЯКИХ ВИДІВ ВЕРБ У РІЗНИХ ЛІСОРΟΣЛИННИХ УМОВАХ.....	110
<i>С.А. Ситник</i> ПРИРОДНА ЩІЛЬНІСТЬ КОМПОНЕНТІВ СТОВБУРІВ <i>ROBINIA PSEUDOACACIA</i> L. В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ.....	112
<i>Л.П. Степаненко, П.І. Лакида</i> ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА БАЗА ДАНИХ З ОЦІНКИ БІОПРОДУКТИВНОСТІ СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ КИЇВЩИНИ.....	113
<i>Н.В. Стратій, П.І. Лакида</i> МНОЖИННІ РЕГРЕСІЙНІ РІВНЯННЯ КОНВЕРСІЙНИХ КОЕФІЦІЄНТІВ ДЕРЕВОСТАНІВ ГОЛОВНИХ ЛІСОТВІРНИХ ПОРІД НПП «ВИЖНИЦЬКИЙ».....	115
<i>В.В. Усеня, Н.В. Гордей, Е.Н. Каткова</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ЛЕСОПОЖАРНОГО РАЙОНІРОВАНИЯ ТЕРРИТОРИИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	117
<i>М.М. Харитонов, І.П. Чабан, М.Г. Бабенко</i> РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ЗАКЛАДАННЯ САДІВ НА ПОРУШЕНИХ ЗЕМЛЯХ НІКОПОЛЬСЬКОГО МАРГАНЦЕВОРУДНОГО БАСЕЙНУ.....	119

В.И. Харук, С.Т. Им, И.А. Петров ВОЗРАСТАНИЕ АРИДНОСТИ КЛИМАТА: ВОЗДЕЙСТВИЕ НА ЕЛЬНИКИ БЕЛАРУСИ И ТЕМНОХВОЙНЫЕ ДРЕВОСТОИ СИБИРИ.....	121
П.Г. Хомюк ЗНАЧЕННЯ СТАЦІОНАРНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ЛІСІВ (НА ПРИКЛАДІ ПРОФІЛЮ ТИПІВ ЛІСУ АНДРІЯ ПЯСЕЦЬКОГО).....	123
О.Г. Часковський, Д.Ю. Карабчук ФІКСАЦІЯ ШВИДКИХ ЗМІН ЛІСОВОГО ПОКРИВУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ ЗА СУПУТНИКОВИМИ ЗНІМКАМИ LANDSAT-8 І SENTINEL-2 ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ НЕЛЕГАЛЬНИХ ЗРУБІВ (ПЕРСПЕКТИВИ ТА МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ).....	125
О.Ю. Чернобров ОСОБЛИВОСТІ ВВЕДЕННЯ У КУЛЬТУРУ <i>IN VITRO</i> ТА ІНДУКОВАНОГО МОРФОГЕНЕЗУ ЦІННИХ РОСЛИН РОДУ <i>POPULUS L.</i>	127
І.М. Шейгас МИСЛИВСТВО, ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	129
В.Ю. Юхновський АГРОЛІСІВНИЦТВО ЯК СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ.....	131
І.В. Ящук, О.В. Зібцева ДИНАМІКА РОСТУ 5-РІЧНИХ КУЛЬТУР СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ, СТВОРЕНИХ САДЖАНЦЯМИ ІЗ ЗАКРИТОЮ КОРЕНЕВОЮ СИСТЕМОЮ.....	133

РІСТ І ПРОДУКТИВНІСТЬ 7-РІЧНИХ ПЛАНТАЦІЙ ГІБРИДНИХ ТОПОЛЬ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

М.В. Сбитна¹, кандидат сільськогосподарських наук,
Я.Д. Фучило², доктор сільськогосподарських наук,
Ю.І. Гайда³, доктор сільськогосподарських наук,
¹ ВП НУБіП України «Боярська ЛДС»
² Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків,
³ Тернопільський національний економічний університет

Швидкорослість тополь (*Populus L.*) сприяє їх широкому використанню в насадженнях різноманітного призначення – від отримання різних сортиментів ділової деревини до захисних насаджень та енергетичних плантацій. Важливим моментом забезпечення високої продуктивності тополевих насаджень є добір клонів, які у певних лісорослинних умовах є швидкорослими і стійкими до дії несприятливих чинників.

Метою проведених досліджень було вивчення особливостей росту 7-річних плантацій чотирьох клонів тополі в умовах свіжої діброви Західного Лісостепу (Тернопільське лісництво ДП «Тернопільське ЛМГ»). Дослід було закладено висаджуванням, отриманих з УкрНДІЛГА (м. Харків), здерев'янілих однорічних живців клонів: «Дружба» – гібрид тополі волосистоплодої (*P. trichocarpa*) та тополі лавролистої (*P. laurifolia Ldb.*); «Канадська х Бальзамічна» – гібрид тополі дельтовидної (*P. deltoides Marsch.*) та тополі бальзамічної (*P. balsamifera L.*); «Стрілоподібна» – гібрид тополі дельтовидної (*P. x euramericana (Dode) Guinier*) та тополі пірамідальної (*P. pyramidalis*) і «Тронко» – природний євро-американський гібрид італійської селекції (*P. x euramericana (Dode) Guinier*).

Категорія лісокультурної площі – свіжий зруб. Схема розміщення садивних місць – 2,0 м х 0,8 м, що становить 6250 шт·га⁻¹.

Після семи років вирощування усі досліджувані культивари сформували достатньо високопродуктивні насадження (таблиця).

Як видно з наведених даних, найвищою збереженістю рослин після семи вегетаційних періодів відзначаються культивари «Тронко» (88 %) і «Дружба» (86 %). Найменшими показники збереженості виявилися у клону «Канадська х Бальзамічна» – 78 %.

Найвищими показниками висоти серед досліджуваних клонів відзначається культивар «Дружба» (10,3±0,33 м). Решта клонів за висотою практично не відрізняються (від 9,5±0,46 м до 9,8±0,36 м).

**Ріст і продуктивність 7-річних плантаційних насаджень тополі
(Тернопільське лісництво кв.17 вид. 11, D₂)**

Культивар тополі	Кількість дерев, шт.·га ⁻¹	Збереженість, %	H, м	D, см	G, м ² ·га ⁻¹	Запас, м ³ ·га ⁻¹	Середня зміна запасу, м ³ ·га ⁻¹ у рік
«Дружба»	5375	86,0	10,3±0,33	6,8±0,32	21,82	122	17,4
«Канадська х Бальзамічна»	4875	78,0	9,8±0,36	7,4±0,33	22,46	113	16,1
«Стрілоподібна»	5125	82,0	9,6±0,46	6,5±0,27	18,01	93	13,3
«Тронко»	5500	88,0	9,5±0,46	6,6±0,27	20,31	105	15,0

Найвищим середнім діаметром (7,4±0,33 см) характеризується насадження клону «Канадська х Бальзамічна», який відзначається найменшою збереженістю, що вказує на можливий позитивний вплив на середній діаметр не лише біологічних особливостей цього культивуру, а й більшої площі живлення його рослин. Решта досліджуваних клонів за середнім діаметром відрізнялись не суттєво (від 6,5±0,27 см до 6,8±0,32 см).

За сумою площ поперечного перетину найвищими показниками в досліджуваних умовах відзначалися деревостани клонів «Канадська х Бальзамічна» (22,46 м²·га⁻¹) і «Дружба» (21,82 м²·га⁻¹). У цих же клонів найбільшим виявився також запас стовбурової деревини (відповідно 113 і 122 м³·га⁻¹). У насадження тополі «Тронко» цей показник склав 105 м³·га⁻¹, а у «Стрілоподібної» – 93 м³·га⁻¹.

Аналіз показників середньої зміни запасу стовбурової деревини вказує на достатньо високу продуктивність усіх досліджуваних клонів. До семирічного віку їхні насадження в середньому продукують від 13,3 до 17,4 м³·га⁻¹ у рік.

Даний дослідний об'єкт заслуговує на подальші ґрунтовні дослідження особливостей росту, розвитку, продуктивності та стійкості вирощуваних культиварів, однак уже на даний час можна зробити висновок про доцільність використання в умовах свіжих дібров Західного Лісостепу усіх чотирьох досліджуваних клонів для створення коротко-ротаційних плантацій на отримання дрібних сортиментів деревини або деревної маси для хімічної переробки чи для енергетики.